
Miljøgifter med hormonelle effekter

ARTIKKEL

RINGVOLD S

RØTTINGEN JA

Sammendrag

I den senere tid har teorien om at miljøgifter som PCB, dioksin og enkelte pesticider, kan ha østrogene effekter, fått stor oppmerksomhet. Teorien går i korthet ut på at persistente, bioakkumulerbare miljøgifter påvirker fosterutviklingen ved å virke som østrogen. Dette resulterer i permanente skader særlig på de reproduktive organene og fører til at voksne individer får redusert sin reproduksjonsevne. Bakgrunnen for teorien er en rekke funn av nedsatt fruktbarhet hos dyr i store deler av den vestlige verden. Særlig nevnes dyr rundt de store sjøene i Nord-Amerika, alligatorer i Florida og fisk i britiske elver. Da man så fant at sædkvaliteten hos mennesker synes å ha blitt kraftig redusert de siste 50 årene, ble det stilt spørsmål om også dette kunne forstås ut fra østrogenteorien. Andre tilstander som hypospadi, kryptorkisme og testikkelkreft har også økt i forekomst, og indikerer at noe er galt med mannens reproduktive helse. Sønner av mødre som ble behandlet med østrogenet dietylstilbøstrol under svangerskapet viser seg å ha en økt risiko for disse tilstandene. Om økningen i endometriose og brystkreft også kan sees i sammenheng med dette, er omdiskutert. Endel miljøgifter har dokumenterte østrogene effekter, men det er et spørsmål om de finnes i store nok mengder til å ha en reell effekt. I det siste har undersøkelser vist at østrogenteorien er en for snever modell, og at miljøgiftene har mer generelle hormonforstyrrende effekter. Foreløpig mangler vi mye konkret kunnskap på dette feltet. Det miljømedisinske dilemmaet blir om vi på bakgrunn av dagens viten skal bruke føre var-prinsippet og anbefale miljøregulerende tiltak.

Publisert: 10. januar 1997. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. februar 2026.